Crna Gora
DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA
DRI broj: 04-035/21-1018/22
Podgorica, 08.10. 2021. godine

IZVJEŠTAJ
O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA BOŠNJAČKE STRANKE ZA 2020. GODINU

(Konačni izvještaj)

Podgorica, oktobar 2021. godine

S A D R Ž A J

I MIŠLJENJE I PREPORUKE 3
II OPŠTI PODACI 11
2.1. Pravni osnov 11
2.2. Osnovni podaci o partiji 11
2.3. Finansiranje partije 12
2.3.1. Finansiranje iz budžetskih sredstava 12
2.3.2. Finansiranje iz privatnih izvora 12
2.4. Vrsta revizije 12
2.5. Predmet revizije 12
2.6. Cilj revizije 12
2.7. Kriterijumi revizije 13
2.8. Metoda vršenja revizije 14
III UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE 15
3.1. Sistem unutrašnjih kontrola 15
3.2. Aktivnosti partijskih organa u dijelu finansijskog poslovanja 15
3.3. Finansijski plan za 2020. godinu 15
3.4. Program rada za 2020. godinu 16
3.5. Računovodstveni sistem 16
3.6. Finansijski izvještaji 17
3.7. Bilans stanja 18
3.7.1. Evidentiranje i popis imovine i obaveza 18
3.7.2. Potraživanja 19
3.7.3. Novčana sredstva na žiro računima 19
3.7.4. Blagajničko poslovanje 21
3.7.5. Kapital 21
3.7.6. Obaveze 22
3.8. Bilans uspjeha 23
3.8.1. Prihodi 23
3.8.2. Troškovi 25
4. Kancelarijsko poslovanje 34
IV REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE REVIZIJE 35

I MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije (broj 04-035/21-1018 od 02.06.2021. godine), izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Bošnjačke stranke za 2020. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije, Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti i Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata.

Odgovornost rukovodstva subjekta revizije

Rukovodstvo Partije je odgovorno za pripremu i fer prezentovanje Finansijskog izvještaja u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji Bošnjačke stranke za 2020. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljeni i prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 133/21 od 30.09.2021. godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br. "I" 04-038/21-198 od 20.09.2021. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i senator Zoran Jelić - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 08.10.2021. godine, razmotrio je i usvojio

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke za 2020. godinu

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke za 2020. godinu je utvrđeno da postoje materijalno značajne greške u odnosu na utvrđenu materijalnost (6.582,58€), ali iste nijesu prožimajuće za finansijske izvještaje, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje na finansijsku reviziju.**

Na izražavanje uslovnog mišljenja na finansijsku reviziju uticale su sledeće nepravilnosti:

1. Revizijom je utvrđeno da je Stranka u poslovnim knjigama evidentirala troškove po osnovu pomoći u robi datim fizičkim licima ili humanitarnim organizacijama u iznosu od 15.057,14€. Navedeni troškovi nijesu u potpunosti dokumentovani jer Stranka nije prezentirala dokaze o preuzimanju pomoći u robi od strane korisnika pomoći, kao ni zahtjeve i odluke za dio isplaćenih pomoći. Troškovi pomoći čine 30,71% od ukupnih troškova Stranke, a isti nijesu planirani Finansijskim planom za 2020. godinu.

   Takođe, revizijom je utvrđeno da stanje depozita evidentirano u poslovnim knjigama Stranke odgovara stanju depozita iskazanom u izvještajima o kretanju sredstava na žiro računima poslovnih banaka (bančini izvodi), osim za iznos od 576,27€ za koji su depoziti na kraju godine iskazani u poslovnim knjigama manji u odnosu na iste iskazane u bančnim izvodima jer Stranka nije u poslovnim knjigama evidentirala poslednji bančin izvod sa žiro računa za redovno poslovanje na kraju fiskalne godine.

   - **Subjekt revizije je dužan da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom, shodno odredbama člana 19 Zakona o računovodstvu, kao i da iste ostvaruje u skladu sa Finansijskim planom.**

   - **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama evidentira sve poslovne transakcije koje se odnose na fiskalnu godinu, shodno odredbama člana 19 Zakona o računovodstvu.**

2. Revizijom je utvrđeno da je Stranka u okviru troškova bruto zarada, evidentirala troškove naknada po ugovoru o djelu i naknada po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima u ukupnom iznosu od 9.400,00€, dok je u okviru ostalih nematerijalnih troškova evidentirala troškove službenih putovanja u ukupnom iznosu od 18.276,17€, što nije u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica jer je iste trebalo evidentirati na odgovarajuće račune shodno važećem Parvilniku.

   - **Subjekt revizije treba da vrši evidentiranje svih troškova u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.**

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije finansijske i druge radnje u svim materijalnim aspektima uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (čl.12,14,16 i 48), Zakona o radu (član 20), Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, Pravilnika o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije za obveznike koji ostvaruju prihode od samostalne djelatnosti, Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Stranke i internog Pravilnika o troškovima reprezentacije, pa u skladu sa tim, a imajući vidu da slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, imaju prožimajući efekat nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje.**

Na izražavanje negativnog mišljenja na reviziju pravilnosti uticale su sljedeće nepravilnosti:

1. Stranka je dostavila Državnoj revizorskoj instituciji godišnji konsolidovani finansijski izvještaj koji ne sadrži poseban izvještaj o načinu i namjeni utroška sredstava ženske organizacije Partije, što nije u skladu sa članom 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da će Ministarstvo, odnosno organ lokalne samouprave, obustaviti uplatu sredstava za rad ženskih organizacija političkom subjektu, ako u roku iz člana 48 Zakona ne podnese godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za prethodnu godinu koji sadrži poseban izvještaj o načinu i namjeni utroška sredstava ženske organizacije političkog subjekta.

   - **Subjekt revizije treba da nadležnim institucijama, do 31. marta tekuće za prethodnu godinu dostavi, godišnji konsolidovani finansijski izvještaj koji sadrži poseban izvještaj o načinu i namjeni utroška sredstava ženske organizacije političkog subjekta, kako je to utvrđeno članom 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Preporuka drugom državnom organu

- **Ministarstvo finansija i socijalnog staranja treba da podzakonskim aktom[1] utvrdi formu posebnog izvještaja o načinu i namjeni utroška sredstava ženske organizacije političkog subjekta, u cilju jednoobraznog načina izvještavanja, shodno odredbama člana 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Uvidom u fakture na osnovu kojih su pravdani troškovi nabavke robe u maloprodaji u iznosu od 29.799,45€, utvrđeno je da je Stranka u određenim slučajevima, vršila nabavku robe koja se ne može smatrati robom potrebnom za rad Stranke, odnosno troškovi nastali nabavkom navedene robe ne proističu iz obavljanja redovnog rada i sprovođenja izborne kampanje, što nije u skladu sa odredbama člana 12 i člana 16 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.
   Takođe je utvrđeno da se za troškove u iznosu od 3.443,50€ nije moglo utvrditi koja roba je nabavljana jer fakture ne sadrže specifikaciju robe, a nijesu priloženi ni fiskalni računi.

   - **Subjekt revizije treba da ostvaruje troškove koji proističu iz obavljanja redovnog rada i sprovođenja izborne kampanje u skladu sa odredbama člana 12 i člana 16 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i iste dokumentuje adekvatnom dokumentacijom.**

3. Revizijom je utvrđeno da Stranka nije na kraju izvještajnog perioda u poslovnim knjigama sprovela zaključna knjiženja i evidentirala poslovni rezultat, dok je u Bilansu stanja isti pravilno iskazala.

   - **Subjekt revizije treba da na kraju izvještajnog perioda sprovede zaključna knjiženja u poslovnim knjigama i evidentira poslovni rezultat tekuće godine na odgovarajućim računima shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.**

4. Uvidom u Glavnu knjigu Stranke utvrđeno je da ista ne obezbjeđuje posebnu evidenciju o ostvarenim rashodima za redovno poslovanje i izborne kampanje, što nije u skladu sa odredbama člana 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. Takođe, utvrđeno je da je Stranka u okviru prihoda od Opštine Ulcinj koji se odnose na pripadajuća sredstava po osnovu osvojenih odborničkih mandata, evidentirala uplatu sredstva od Opštine Ulcinj u iznosu od 900,00€ po drugom osnovu (po osnovu

[1] Članom 72 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, utvrđena je obaveza nadležnih organa za donošenje podzakonskih akata za sprovođenje navedenog zakona, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu istog.

Sporazuma za poslovni prostor u Ulcinju koju je zakupila Skupština opštine Ulcinj za potrebe tehničkog kluba odbornika SDP-BS).

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama obezbijedi posebnu evidenciju ostvarenih rashoda za redovno poslovanje i izborne kampanje shodno odredbama člana 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kao i da prihode evidentira shodno izvorima finasiranja.**

5. Revizijom je utvrđeno da je Stranka u 2020. godini zaposlila 6 lica sa kojim je nakon sprovedene procedure oglašavanja zaključila Ugovore o radu, za koja prilikom prijave slobodnog radnog mjesta nije zahtijevala sve posebne uslove za zapošljavanje predviđene Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, što nije u skladu sa članom 20 Zakona o radu, kojim je utvrđeno da ugovor o radu može da zaključi lice koje ispunjava opšte uslove predviđene zakonom i posebne uslove predviđene zakonom, drugim propisima i aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Takođe, utvrđeno je da Stranka ima zaključene Ugovore o radu na neodređeno vrijeme sa jednim licem (sekretar OO Rožaje) i Ugovor na određeno vrijeme sa 1 licem (higijeničarka) za radna mjesta koja nijesu sistematizovana važećim Pravilnikom.

   - **Subjekt revizije treba da ugovore o radu zaključuje sa licima koja pored opštih uslova utvrđenih članom 20 Zakona o radu ispunjavaju i posebne uslove utvrđene Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.**

   - **Preporučuje se subjektu revizije da uskladi akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sa potrebama funkcionisanja Partije u cilju utvrđivanja radnih mjesta za koje postoji potreba zaključivanja Ugovora o radu.**

6. Revizijom je utvrđeno da je Stranka isplatu naknada imenovanim licima za obavljanje partijskih funkcija (predsjednik OO Podgorica i predsjednik OO Rožaje) vršila shodno zaključenim ugovorima o djelu.

   - **Subjekt revizije treba da internim aktom utvrdi način isplate naknada licima imenovanim za obavljanje partijskih funkcija.**

7. Uvidom u ugovore o radu zaključene sa zaposlenima, za obavljanje poslova-administrativni radnik, utvrđeno je da osnovne zarade nijesu ugovorene u istom iznosu, odnosno različiti su koeficijenti složenosti rada. Državnom revizoru nije prezentiran interni akt o zaradama kojim su utvrđeni koeficijenti za utvrđivanje zarade po osnovu složenosti rada.

   - **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom izvrši razvrstavanje i vrednovanje pojedinih grupa poslova, odnosno radnih mjesta i razradi koeficijente za utvrđivanje zarada po osnovu složenosti rada.**

8. Revizijom je utvrđeno da je Stranka u poslovnim knjigama evidentirala potraživanja od opština: Bijelo Polje (u iznosu od 5.102,52€ i Plav (u iznosu od 2.330,22€), za koja nije prezentirala dokumentaciju o usaglašavanju potraživanja sa opštinama.
   Takođe, uvidom u raspoloživu dokumenataciju, utvrđeno je da Stranka nije u poslovnim knjigama evidentirala potraživanja u iznosu od 1.125,00€ po osnovu Ugovora podzakupu poslovnih prostorija i Sporazuma o zakupu poslovnog prostora u opštini Ulcinj.

   - **Subjekt revizije treba da vrši usaglašavanje potraživanja sa svim lokalnim samoupravama od kojih ostvaruju prihode po osnovu osvojenih odborničkih mandata, kao i da evidentiranje istih vrši na osnovu ovjerene i potpisane dokumentacije od strane lokalnih samouprava. Takođe, treba da u poslovnim knjigama obezbijedi evidenciju potraživanja koje ostvaruje po svim osnovima (ugovori, sporazumi i drugo).**

9. Revizijom je utvrđeno da Stranka nije vršila usaglašavanje obaveza sa većim brojem dobavljača, kao i obaveza po drugom osnovu (nije prezentirala IOS-e ili slične potvrde).

   - **Preporučuje se subjektu revizije da vrši usaglašavanje obaveza sa svim dobavljačima, kao i obaveza po drugom osnovu.**

10. Revizijom je utvrđeno da Glavna knjiga Stranke ne sadrži podatke o nabavnoj vrijednosti i ukupnoj ispravci vrijednosti imovine, već samo sadašnju vrijednost, koja sa stanjem na dan 31.12.2020. godine iznosi 55.683,29€.

    - **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama stalnu imovinu iskazuje po nabavnoj vrijednosti, ukupno akumuliranoj i sadašnjoj vrijednosti.**

11. Revizijom je utvrđeno da Stranka ne obezbjeđuje analitičku evidenciju osnovnih sredstava u posebnom računovodstvenom programu ili vanbilansno u excel tabelama.

    - **Preporučuje se subjektu revizije da vodi analitičku evidenciju osnovnih sredstava u posebnom računovodstvenom programu ili vanbilansno u excel tabelama. Navedena evidencija je osnov za upoređivanje popisom utvrđenog stanja i utvrđivanje eventualnih razlika (manjkova ili viškova).**

12. Revizijom je utvrđeno da je Stranka izvršila obračun amortizacije novonabavljene opreme za svih 12 mjeseci 2020. godine, a ne nakon stavljanja u upotrebu iste (nabavke izvršene u martu, avgustu i decembru 2020. godine). Takođe, utvrđeno je da je ista vršila obračun amortizacije umjetničkih slika, iako se ista, shodno važećem Pravilniku, ne obračunava

na sredstva koja vremenom ne gube na svojoj vrijednosti. Stranka nije prezentirala dokaze da je vršila obračun amortizacije za svako osnovno sredstvo pojedinačno.

- **Subjekt revizije treba da obračun amortizacije imovine vrši za svako osnovno sredstvo u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije za obveznike koji ostvaruju prihode od samostalne djelatnosti, kao i da obračun amortizacije novonabavljene imovine vrši počev od datuma stavljanja u upotrebu iste.**

13. Revizijom je utvrđeno da je Stranka izvršila isplatu dnevnica za službena putovanja u iznosu od 1.734,00€ na osnovu putnih naloga koji ne sadrže sve potrebne elemente za obračun utvrđene važećom Uredbom, kao ni Izvještaje sa službenog putovanja, a određeni broj putnih naloga potpisivalo je isto lice kao nalogodavac i kao podnosilac putnog naloga.
Takođe, revizijom je utvrđeno da je Stranka izvršila isplatu troškova upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe u iznosu od 13.764,77€ shodno putnim nalozima, od kojih većina ne sadrži podatke o pređenoj kilometraži na osnovu koje je izvršen obračun naknade ili ne sadrži način obračuna naknade, što nije u skladu sa odredbama člana 25 važeće Uredbe.

- **Subjekt revizije je dužan da troškove službenih putovanja i korišćenja sopstvenog vozila u službene svrhe obračunava i isplaćuje na osnovu putnih naloga koji sadrže sve potrebne elemente kako je to utvrđeno Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru[2].**

- **Preporučuje se subjektu revizije da putne naloge ne potpisuje isto lice u ulozi nalogodavca i podnosioca putnog naloga.**

14. Revizijom je utvrđeno da Stranka nije dosljedno primjenjivala interni Pravilnik o troškovima reprezentacije, s obzirom da veći broj faktura i računa koji se odnose na reprezentaciju nije ovjeren od strane ovlašćenih lica, a nijesu donešene ni odluke o određivanju lica koja imaju pravo na sredstva reprezentacije i visini iznosa istih, kako je to predviđeno Pravilnikom.

- **Subjekt revizije treba da dosljedno primjenjuje odredbe internog Pravilnika o troškovima reprezentacije.**

15. U postupku revizije, na osnovu prezentirane dokumentacije, utvrđeno je da Stranka nije vršila evidentiranje svih akata u Djelovodnik (veći dio akata ne sadrži broj djelovodnog protokola i datum zavođenja). Ista nije internom procedurom definisala poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata.

[2] Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru je jedini propis koji uređuje ovu oblast.

- **Subjekt revizije treba da vrši evidentiranje i arhiviranje svih ulaznih i izlaznih akata, kao i da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.**

Zbog izraženog negativnog mišljenja i utvrđenih nepravilnosti, nadležni Kolegijum za vršenje predmetne revizije, se saglasio da se konačni Izvještaj o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Bošnjačke stranke za 2020. godinu, dostavi Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore, na upoznavanje.

Subjekt revizije je dužan da u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema Konačnog Izvještaja o reviziji dostavi Državnoj revizorskoj instituciji Plan aktivnosti za realizaciju izdatih preporuka koji treba da sadrži mjere, nosioce aktivnosti i rokove (Akcioni plan za realizaciju preporuka), a u roku od šest mjeseci, Izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o reviziji.

Zbog karaktera utvrđenih nepravilnosti i propusta u radu, upoznajemo Vas da će konačni Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijkog izvještaja Bošnjačke stranke za 2020. godinu, shodno članu 3 Protokola o saradnji Vrhovnog državnog tužilaštva i Državne revizorske institucije, biti dostavljen Vrhovnom državnom tužilaštvu, na ocjenu i mišljenje.

Senator DRI
Rukovodilac Kolegijuma
Nikola N. Kovačević

II OPŠTI PODACI

2.1. Pravni osnov

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07....31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (Sl. list CG" br. 003/20, 038/20);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije za 2021. godinu, DRI br. 06-035/20-292 od 17.12.2020. godine i izmjeni Godišnjeg plana revizije Državne revizorske institucije za 2021. godinu, DRI br. 06-035/21-3 od 25.01.2021. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije br.04-035/21-1018 od 02.06.2021. godine

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernice za reviziju Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2.2. Osnovni podaci o Partiji

Bošnjačka stranka je osnovana je 26. februara 2006. godine, a sjedište Stranke je u Rožajama.
Organi Stranke na nivou države Crne Gore su: Kongres, Glavni odbor, Predsjednik, Predsjedništvo, Nadzorni odbor i Statutarna komisija BS.

Kongres je najviši organ Stranke.

Nadzorni odbor Stranke je kontrolno-nadzorni organ i za svoj rad odgovoran je Kongresu i Glavnom odboru. Nadzorni odbor je dužan da najmanje jednom godišnje podnese izvještaj o radu Glavnom odboru Stranke.

Stranka ima Direktorat za obavljanje stručnih i administrativnih poslova. Radom Direktorata Stranke rukovodi poslovni direktor Stranke. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u okviru Direktorata Stranke može se osnovati više unutrašnjih organizacionih jedinica.
Stranka ima Forum žena i Forum mladih. Osnovi organizacije i djelovanja Foruma žena i Foruma mladih utvrđuju se odlukom Glavnog odbora, na osnovu kojih se donosi Statut Foruma žena, Statut Foruma mladih i drugi akti.

Shodno Statutu Foruma žena, tijela Foruma žena su: Kongres, predsjedništvo i predsjednica.

Kongres je najviše tijelo Foruma žena (FŽ) koji razmatra i usvaja Program, Statut, Poslovnik o radu Kongresa i td. Predsjedništvo Foruma žena, između ostalog, rukovodi organizacijom FŽ između dva Kongresa i prati rad organa i odlučuje u skladu sa Statutom. Predsjednica FŽ predstavlja i zastupa FŽ, nadzire rad organa FŽ, podnosi izvještaj o radu Predsjedništva FŽ, Kongresu FŽ i td.

2.3. Finansiranje Partije

Partija se finansira iz: budžeta Crne Gore, budžeta Glavnog grada, opštinskih budžeta, članarina i drugih izvora u skladu sa Zakonom i Statutom.

2.3.1. Finansiranje iz budžetskih sredstava

Partiji su u 2020. godini za finansiranje redovnog rada i izborne kampanje opredijeljena budžetska sredstva u ukupnom iznosu od 465.326,00€ i to: iz budžeta CG u ukupnom iznosu od 396.104,00€ i iz budžeta lokalnih samouprava u ukupnom iznosu od 69.222,00€.

2.3.2. Finansiranje iz privatnih izvora

Osim iz budžetskih sredstava Partija je u 2020. godini finansirana i iz ostalih izvora u ukupnom iznosu od 36.858,00€ i to: od priloga u iznosu od 11.470,00€, članarina u iznosu od 25.004,00€, ostalih poslovnih prihoda u iznosu od 150,00€ i ostalih finansijskih prihoda u iznosu od 234,00€.

2.4. Vrsta revizije

Državna revizorska institucija izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti Bošnjačke stranke za 2020. godinu. Finansijska revizija podrazumijeva reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja, dok revizija pravilnosti podrazumijeva usklađenost poslovanja subjekta revizije sa zakonskom i drugom regulativom.

2.5. Predmet revizije

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja Bošnjačke stranke za 2020. godinu.

2.6. Cilj revizije

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

- finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
- finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

2.7. Kriterijumi revizije

Kriterijumi za za finansijsku reviziju

- MRS;
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12).

Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11)
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (Sl. list CG“ br. 003/20, 038/20);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2020. godinu (“Sl. list CG”, br.074/19, 061/20);
- Zakon o radu („Sl. list CG“, br. 049/08 … 004/18, 074/19);
- Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list CG“, br. 047/08, 004/11, 022/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl. list RCG“, br.065/01,...,004/07 i „Sl. list CG“, br.086/09,...,083/16, 067/19);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl. list CG“, br.013/07,...,008/15, 022/17, 042/19);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 040/16, 028/18,108/20);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Pravilnik o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl. list CG”,br.076/10,...,050/17, 015/19, 009/20);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2020. godinu;
- Program rada Partije za 2020. godinu;
- Interne procedure i pravila subjekta revizije.

2.8. Metoda vršenja revizije

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole.

Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost.

Materijalnost je utvrđena u iznosu od 6.582,58€, tj. 1,5% od ukupnih rashoda Partije, koji iznose 438.839,00€.

Revizorski tim se upoznao sa pravnom regulativom, analizirao finansijske izvještaje i ostalu pribavljenu dokumentaciju subjekta revizije i na osnovu sprovedenih testova ocijenjeno funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona, pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

III UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

3.1. Sistem unutrašnjih kontrola

Stranka je shodno članu 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, Statutom utvrdila da unutrašnju kontrolu materijalno - finansijskog poslovanja vrši Nadzorni Odbor, a za odgovorno lice za finansijsko - materijalno poslovanje, Odlukom Predsjedništva, imenovala je poslovnog direktora. Stranka je donijela sljedeća akta: Statut BS, Statut Foruma žena BS, Program rada, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i Pravilnik o troškovima reprezentacije.

3.2. Aktivnosti partijskih organa u dijelu finansijskog poslovanja

Partijski organi su shodno svojim nadležnostima u 2020. godini donijeli sljedeća akta: Finansijski plan za 2020 godinu (Budžet Bošnjačke stranke za 2020 godinu), Godišnji plan rada Bošnjačke stranke za 2020. godinu, Odluku o visini članarine od 17.01.2020. godine, Odluku o otpisu robe, Odluku o kupovini vozila, Odluku o prenosu sredstava, kao i odluke o isplati pomoći.

3.3. Finansijski plan za 2020. godinu

Stranka je shodno članu 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja donijela Finansijski plan (Budžet Bošnjačke stranke) i Program rada za 2020. godinu.
Shodno prezentiranom Finansijskom planu Stranke, prihodi i rashodi planirani su u iznosu od po 424.000,00€. Stranka je planirala prihode iz državnog budžeta u iznosu od 270.000,00€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 79.000,00€, prihode od članarina i dotacija u iznosu od 55.000,00€ i ostale prihode u iznosu od 20.000,00€.
Stranka je planirala rashode za Direktorat Stranke u ukupnom iznosu od 227.000,00€(bruto zarade i doprinosi zaposlenih u iznosu od 124.000,00€, rashodi za zakup kancelarija u iznosu od 30.000,00€, rashodi za materijal 12.000,00€, rashodi za usluge 20.000,00€, rashodi za tekuće održavanje 8.000,00€, rashodi za organe BS-a 16.000,00€, ostali izdaci 17.000,00€), rashode za opštinske odbore u ukupnom iznosu od 71.000,00€ (Rožaje 20.000,00€, BP 8.000,00€, Plav 5.000,00€, Podgorica 8.000,00€, Bar 5.000,00€, Petnjica 3.500,00€, Pljevlja 4.500,00€, Gusinje 3.000,00€, Berane 3.000,00€, Ulcinj 3.000,00€, Tuzi 8.000,00€), rashode za posebne organizacione strukture u ukupnom iznosu od 21.000,00€ (Forum mladih 5.500,00€, Forum žena 9.000,00€, Medija tim 3.500,00€, Odbori i komisije 3.000,00€), rashode za međunarodnu saradnju u iznosu od 10.000,00€, rashode za izborne kampanje u iznosu od 80.000,00€ i tekuću budžetsku rezervu u iznosu od 15.000,00€.
Stranka je u 2020. godini planirala prihode u iznosu od 424.000,00€, a iste je ostvarila u iznosu od 502.185,08€, što je za 78.185,08€ ili 18,44% više od planiranih, dok je rashode planirala u iznosu od 424.000,00€ a iste ostvarila u iznosu od 438.839,59€, što je za 14.839,59€ ili 3,4% više od planiranih rashoda.

3.4. Program rada za 2020. godinu

Stranka je donijela Godišnji plan rada za 2020. godinu, kojim su planirane sljedeće aktivnosti: organizacija i sprovođenje izborne kampanje za parlamentarne i lokalne izbore u Gusinju, sprovođenje redovnih aktivnosti: sjednice GO, Predsjedništva i Izvršnog odbora, službena putovanja u inostranstvo, obilaženje OO, MO, organizovanje edukacija za članove Foruma mladih i Foruma žena, sudjelovanje na kulturnim, sportskim, humanitarnim i drugim javnim događajima, aktivnosti na promovisanju Stanke i dr.

3.5. Računovodstveni sistem

Budući da Stranka ima svojstvo pravnog lica dužna je da poslovne knjige vodi po sistemu dvojnog knjigovodstva. Računovodstvena evidencija mora biti zasnovana na vjerodostojnoj računovodstvenoj dokumentaciji.
Računovodstvenim evidencijama Bošnjačke stranke obezbijeđeni su podaci za Stranku kao cjelinu (za centralu i opštinske odbore).
Revizijom je utvrđeno da Stranka vodi sledeće poslovne knjige: Glavnu knjigu i pomoćne evidencije (blagajničko poslovanje), ali ne obezbjeđuje analitičku evidenciju osnovnih sredstava u posebnom računovodstvenom programu ili vanbilansno u excel tabelama.

- **Preporučuje se subjektu revizije da vodi analitičku evidenciju osnovnih sredstava u posebnom računovodstvenom programu ili vanbilansno u excel tabelama. Navedena evidencija je osnov za upoređivanje popisom utvrđenog stanja i utvrđivanje eventualnih razlika (manjkova ili viškova).**

Partija je dužna da shodno članu 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima i rashodima po porijeklu, visini i strukturi u skladu sa propisima.
Uvidom u Glavnu knjigu Stranke utvrđeno je da ista vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima po porijeklu, visini i strukturi (posebno su evidentirani prihodi koji se odnose na redovno poslovanje i izborne kampanje, kao i prihodi ženske organizacije), dok ne vodi računovodstvenu evidenciju o rashodima po porijeklu i strukturi (nijesu posebno evidentirani rashodi koji se odnose na redovno poslovanje i izborne kampanje), što nije u skladu sa odredbama člana 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama obezbijedi posebnu evidenciju ostvarenih rashoda za redovno poslovanje i izborne kampanje shodno odredbama člana 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

3.6. Finansijski izvještaji

Shodno članu 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, Partija je u obavezi da završni račun i Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj dostavlja Državnoj revizorskoj instituciji, najkasnije do 31. marta tekuće za prethodnu godinu. Partija je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2020. godinu dostavila Državnoj revizorskoj instituciji u predviđenom roku i na propisanim obrascima, i to:

- Bilans stanja - na obrascu BS;
- Bilans uspjeha - na obrascu BU;
- Iskaz o novčanim tokovima - na obrascu INT;
- Iskaz o promjenama na kapitalu – na obrascu IPK i
- Statistički Aneks.

Stranka je dostavila Državnoj revizorskoj instituciji godišnji konsolidovani finansijski izvještaj koji ne sadrži poseban izvještaj o načinu i namjeni utroška sredstava ženske organizacije Partije, što nije u skladu sa članom 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da će Ministarstvo, odnosno organ lokalne samouprave, obustaviti uplatu sredstava za rad ženskih organizacija političkom subjektu, ako u roku iz člana 48 Zakona ne podnese godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za prethodnu godinu koji sadrži poseban izvještaj o načinu i namjeni utroška sredstava ženske organizacije političkog subjekta.

- **Subjekt revizije treba da nadležnim institucijama, do 31. marta tekuće za prethodnu godinu dostavi, godišnji konsolidovani finansijski izvještaj koji sadrži poseban izvještaj o načinu i namjeni utroška sredstava ženske organizacije političkog subjekta, kako je to utvrđeno članom 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Preporuka drugom državnom organu

- **Ministarstvo finansija i socijalnog staranja treba da podzakonskim aktom[3] utvrdi formu posebnog izvještaja o načinu i namjeni utroška sredstava ženske organizacije političkog subjekta, u cilju jednoobraznog načina izvještavanja, shodno odredbama člana 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

U Godišnjem konsolidovanom finansijskom izvještaju Bošnjačke stranke za 2020. godinu iskazani su podaci o redovnom poslovanju, poslovanju ženske organizacije - Foruma žena i izbornim kampanjama (parlamentarni i lokalni izbori).

Revizijom je utvrđeno da Stranka u Iskazu o promjenama neto imovine (kapitala) u periodu od 01.01.2020. do 31.12.2020. nije iskazala promjene na kapitalu za navedeni period.

[3] Članom 72 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, utvrđena je obaveza nadležnih organa za donošenje podzakonskih akata za sprovođenje navedenog zakona, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu istog.

3.7. Bilans stanja

U Aktivi bilansa stanja iskazana je stalna imovina (osnovna sredstva) u iznosu od 55.683,00€, obrtna imovina koju čine (gotovina i gotovinski ekvivalenti) u iznosu od 160.041,00€.
U Pasivi bilansa stanja iskazan je ostali kapital u iznosu od 4.254,00€, neraspoređena dobit u iznosu od 208.018,00€ i kratkoročne obaveze u iznosu od 3.452,00€.

3.7.1. Evidentiranje i popis imovine i obaveza

Komisija imenovana Odlukom br. 45/20 od 15.12.2020. godine, izvršila je popis imovine (stalne i obrtne-stanje depozita na žiro računima) i obaveza, a Odlukom broj 44/20 od 15.12.2020. izvršila je popis gotovine u blagajni. Popisne komisije su sačinile izvještaje o popisu na dan 31.12.2020. godine i dostavile popisne liste. Stranka je izvršila i popis gotovine u blagajni i depozita na žiro računima kao i popis potraživanja i obaveza.
Podaci koje je subjekt revizije iskazao u izvještaju o popisu (stalna imovina, sredstva na računima, stanje u blagajni obaveze i potraživanja) odgovaraju podacima iskazanim u poslovnim knjigama subjekta revizije.
Uvidom u popisne liste utvrđeno je da su iste sačinjene po kancelarijama i sadrže sljedeće kolone: redni broj, inventarski broj, naziv imovine, jedinicu mjere, količinu, vrijednost po jedinici, ukupnu vrijednost i knjigovodstvenu vrijednost.
Shodno podacima prezentiranim u popisnim listama, ukupna stalna imovina Stranke po nabavnoj vrijednosti na dan 31.12.2020. godine iznosi 90.728,53€, a knjigovodstvena tj. sadašnja vrijednost imovine 56.423,54€, pri čemu popisne liste ne sadrže vrijednost tekuće, ni ukupne amortizacije. Nakon rashodovanja dijela opreme sadašnja vrijednost ukupne imovine Stranke na dan 31.12.2020. godine iznosila je 55.683,29€. Rashodovana oprema se odnosi na kompjuterski i kancelarijski namještaj.
Shodno podacima evidentiranim u Glavnoj knjizi na dan 31.12.2020. godine sadašnja vrijednost imovine iznosi 55.683,29€ dok ista ne sadrži podatke o nabavnoj vrijednosti i ukupnoj ispravci vrijednosti.

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama stalnu imovinu iskazuje po nabavnoj vrijednosti, ukupno akumuliranoj otpisanoj i sadašnjoj vrijednosti.**

Stalnu imovinu čine: putnička vozila, kancelarijski namještaj, kompjuterska i druga oprema.
Stranka je u toku 2020. godine izvršila nabavku opreme (klima uređaje, grijalice, kompjutersku i kancelarijsku opremu) i vozila u iznosu od 16.435,03€.
Nabavka vozila izvršena je shodno Odluci o razmjeni motornih vozila i Ugovoru o razmjeni motornih vozila zaključenim sa fizičkim licem zaključio Ugovor o razmjeni motornih vozila, shodno kojem je Bošnjačka stranka izvršila doplatu u iznos od 11.500,00€ na ime nabavke vozila.

3.7.2. Potraživanja

Stranka je u Glavnoj knjizi evidentirala i u Bilansu stanja iskazala potraživanja u iznosu od 52.595,54€ i ista se odnose na potraživanja od lokalnih samouprava i to: od Opštine Rožaje iznos od 44.635,72€, Opštine Bijelo Polje iznos od 5.102,52€, Opštine Plav iznos od 2.330,22€ i Opštine Pljevalja iznos od 527,08€. Na osnovu navedenih potraživanja nije se moglo utvrditi koliko se odnosi na rad ženske organizacije.
Dio potraživanja od lokalnih samouprava su evidentirana na osnovu usaglašenih i ovjerenih dopisa kojima su lokalne samouprave potvrdile svoje dugovanje prema Bošnjačkoj stranci, dok dio potraživanja koji se odnosi na opštine: Bijelo Polje i Plav nijesu usaglašena sa opštinama.

- **Subjekt revizije treba da vrši usaglašavanje potraživanja sa svim lokalnim samoupravama od kojih ostvaruju prihode po osnovu osvojenih odborničkih mandata, kao i da evidentiranje istih vrši na osnovu ovjerene i potpisane dokumentacije od strane lokalnih samouprava.**

Revizijom je utvrđeno da Stranka nije u poslovnim knjigama evidentirala potraživanja u iznosu od 1.125,00€ (potraživanja od zakupa po Ugovoru o podzakupu poslovnih prostorija sa pravnim licem u iznosu od 450,00€ i potraživanja u iznosu od 675,00€ shodno Sporazumu sa Socijalističkom demokratskom partijom Crne Gore za poslovni prostor u Ulcinju koju je zakupila Skupština opštine Ulcinj za potrebe tehničkog kluba odbornika SDP-BS).

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama obezbijedi evidenciju potraživanja koje ostvaruje po svim osnovima (ugovori, sporazumi i drugo).**

3.7.3. Novčana sredstva na žiro računima

Revizijom je utvrđeno da je Stranka u 2020. godini za potrebe redovnog poslovanja imala otvorena 3 žiro računa i žiro račun ženske organizacije u Stranki-Forum žena. Stranka je za potrebe izbornih kampanja imala otvorena 2 žiro računa i to za parlamentarne izbore i za potrebe lokalnih izbora u Gusinju. Pored navedenih računa, Partija je imala otvoren i 1 podračun- biznis platnu karticu za potrebe plaćanja troškova oglašavanja za vrijeme parlamentarnih izbora.
Uvidom u poslovne knjige Stranke utvrđeno je da su depoziti na računima Partije na dan 01.01.2020. godine iznosili 29.760,82€, a na dan 31.12.2020. godine 107.445,15€.

Revizijom je utvrđeno da stanje depozita evidentirano u poslovnim knjigama Stranke odgovara stanju depozita iskazanom u izvještajima o kretanju sredstava na žiro računima poslovnih banaka (bančini izvodi), osim za iznos od 576,27€ za koji su depoziti na kraju godine iskazani u poslovnim knjigama manji u odnosu na iste iskazane u bančnim izvodima jer Stranka nije u

poslovnim knjigama evidentirala poslednji bančin izvod sa žiro računa za redovno poslovanje na kraju fiskalne godine.

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama evidentira sve poslovne transakcije koje se odnose na fiskalnu godinu, shodno odredbama člana 19 Zakona o računovodstvu.**

Izborni računi

Revizijom je utvrđeno da je Partija otvorila posebne žiro račune za potrebe izbornih kampanja i to žiro račun za potrebe parlamentarnih izbora i žiro račun za potrebe lokalnih izbora u Gusinju.

Uvidom u poslovne knjige i bančine izvode posebnog računa otvorenog za potrebe parlamentarnih izbora utvrđeno je da su na izborni račun Stranke iz Budžeta Crne Gore uplaćena sredstva u ukupnom iznosu od 113.208,22€ i to po osnovu 20% pripadajućih sredstava iznos od 43.051,01€ i po osnovu izbornog rezultata i osvojenih mandata iznos od 70.157,21€. Osim iz budžeta Stranka se finansirala i iz donacija-priloga u ukupnom iznosu od 10.470,00€. Stranka je shodno Odluci predsjedništva, br 152/20 od 28.07.2020. god., za potrebe izborne kampanje, sa svog redovnog računa na izborni račun prenijela sredstva u ukupnom iznosu od 10.000,00€, a u poslovnim knjigama evidentirala je kao ostale prihode i iznos od 234,34€ koji se odnosi na povraćaj pogrešno isplaćenih sredstava dobavljaču.

Stranka je sa navedenog računa vršila isplate troškova nastalih po osnovu izborne kampanje i to troškove kancelarijskog materijala i štampe u iznosu od 975,56€, troškove naknada opunomoćenim predstavnicima u iznosu od 4.400,00€, troškove reklame u iznosu od 21.705,58€, troškove istraživanja javnog mnjenja u iznosu od 3.100,00€, troškove reprezentacije u iznosu od 12.724,42€, nabavke opreme u iznosu od 400,90€ i troškove provizije u iznosu od 157,72€. Takođe je utvrđeno da je Stranka prilikom zatvaranja izbornog računa prenijela na redovni račun sredstva u iznosu od 90.472,34€. Navedeni račun je zatvoren u roku propisanom članom 25 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih.

Sredstva prikupljena iz privatnih izvora iznose 10.470,00€ i ne prelaze tridesetostruki iznos sredstava koja Stranki pripadaju u smislu člana 20 stav 2 Zakona (30*43.051,01=1.291.530,30€).

Agencija je donijela rješenje o visini iznosa sredstava koja politički subjekt može utrošiti za finansiranje izborne kampanje u iznosu od 2.367.805,91€.

Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije utrošio sredstva manja od datog iznosa i manja od prikupljenih sredstava, tj. isti je izmirio sve obaveze prije zatvaranja izbornog računa.

Uvidom u bančine izvode izbornog računa otvorenog za potrebe lokalnih izbora u Gusinju utvrđeno je da su lokalni izbori za izbor odbornika u Skupštini opštine Gusinje finansirani iz sredstava budžeta lokalne samouprave u iznosu od 451,54€ koji se odnosi na sredstva u iznosu od 20% po potvrđenoj izbornoj

listi od kojih je kasnije Opštini vraćen iznos od 144,48€, sredstava prenešenih sa računa za redovno poslovanje Stranke u iznosu od 120,00€ i sredstava prenešenih od strane koalicionog partnera Liberalne partije shodno Odluci Predsjedništva Liberalne partije, br 09/08 od 10.08.2020. godine u iznosu od 1.000,00€. Sa navedenog računa vršene su isplate troškova reklamnog materijala u iznosu od 1.411,44€, troškova provizije u iznosu od 8,35€, a prilikom zatvaranja računa izvršen je prenos sredstava na redovni račun u iznosu od 7,27€. Navedeni račun je zatvoren u roku propisanom članom 25 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

Uvidom u Izvještaje o porijeklu, iznosu i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava za parlamentarne izbore i lokalne izbore u Gusinju predate ASK-u, utvrđeno je da je Stranka u izvještajima iskazala sve prihode i troškove izbornih kampanja koje je evidentirala u poslovnim knjigama.

Platna kartica

Revizijom je utvrđeno da je Stranka za potrebe plaćanja troškova oglašavanja koji se odnose na parlamentarne izbore otvorila poseban podračun - platnu karticu, na ime poslovnog direktora Stranke. Revizijom je utvrđeno da su sa izbornog računa otvorenog za potrebe parlamentarnih izbora prenijeta sredstva u iznosu od 103,62€, te da su navedenom karticom plaćani troškovi facebooka. Shodno prezentiranim podacima utvrđeno je da je Stranka zatvorila navedeni podračun–karticu u Zakonom propisanom roku.

Žiro račun ženske organizacije

Revizijom je utvrđeno da je Partija za potrebe finansiranja redovnog rada ženskih organizacija- Foruma žena otvorila poseban žiro račun i za raspolaganje sredstvima na navedenom računu ovlastila Poslovnog direktora. Uvidom u bančine izvode utvrđeno je da je priliv na navedenom računu iznosio 55.189,11€ i to po osnovu prihoda za finansiranje redovnog rada organizacije iz budžeta opština u iznosu od 2.571,19€ i iz budžeta CG u iznosu od 52.617,92€. Sa navedenog računa izvršen je odliv sredstava u iznosu od 10.653,14€ i to po osnovu plaćanja troškova kancelarijskog materijala u iznosu od 377,81€, troškova zakupa u iznosu od 300,00€, troškova reprezentacije u iznosu od 9.141,45€, putnih troškova u iznosu od 254,71€, troškova pomoći u iznosu od 544,12€ i troškova provizije u iznosu od 35,05€, tako da je stanje sredstava na navedenom računu na kraju godine iznosilo 44.535,97€.

3.7.4. Blagajničko poslovanje

U postupku revizije je utvrđeno da je Stranka blagajničko poslovanje u 2020. godini vodila na nivou blagajne Centrale za potrebe redovnog poslovanja.

Uvidom u blagajničku dokumentaciju utvrđeno je da Stranka na dan 01.01.2020. godine nije imala gotovine u blagajni, da je za potrebe iste podigla gotovinu sa žiro računa u iznosu od 1.512,00€ i da je iz blagajne isplatila isti iznos tako da na kraju godine nijesu ostala gotovinska sredstva u blagajni.

Revizijom je utvrđeno da je Stranka iz blagajne isplatila troškove u iznosu od 1.512,00€ po osnovu isplate dnevnica članovima Glavnog odbora Stranke povodom održavanja sjednice Glavnog odbora. Dnevnice su isplaćene za 84 člana GO po 18€ shodno nalogu za isplate i priloženom spisku lica kojima se vrši isplata potpisanom od strane istih prilikom preuzimanja novca, pri čemu nije prezentrana odluka kojom se odobrava navedena isplata.

3.7.5. Kapital

Bošnjačka stranka je u Bilansu stanja iskazala kapital sa stanjem na dan 31.12.2020. godine u iznosu od 212.272,00€ kojeg čini: ostali kapital u iznosu od 4.254,00€ i neraspoređena dobit u iznosu od 208.018,00€. Uvidom u Glavnu knjigu utvrđeno je da je kapital evidentiran u iznosu od 148.926,86€ jer Stranka na kraju izvještajnog perioda u poslovnim knjigama nije sprovela zaključna knjiženja i evidentirala poslovni rezultat, dok je u Bilansu stanja isti pravilno iskazala.

- **Subjekt revizije treba da na kraju izvještajnog perioda sprovede zaključna knjiženja u poslovnim knjigama i evidentira poslovni rezultat tekuće godine na odgovarajućim računima shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.**

3.7.6. Obaveze

Partija je u Bilansu stanja i u poslovnim knjigama iskazala obaveze sa stanjem na dan 31.12.2020. godine u iznosu od 3.451,63€ koje se odnose na poreske obaveze u iznosu od 3.399,48€, obaveze prema dobavljačima u iznosu od 13,28€ i na obaveze prema zaposlenim i drugim fizičkim licima u iznosu od 38,87€.

Revizijom je utvrđeno da su u poslovnim knjigama subjekta revizije iskazane pretplate prema pojedinim dobavljačima u iznosu od 609,51€ i pojedinim zaposlenim (10 lica) u iznosu od 342,79€, koje su umanjile saldo ukupnih neizmirenih obaveza za iznos od 952,30€. Shodno navedenom, konstatuje se da neizmirene obaveze sa stanjem na dan 31.12.2020. godine iznose 4.403,93€.

Revizijom je utvrđeno da su pretplate uglavnom posljedica pogrešnih knjiženja iz ranijeg perioda (neusaglašenosti sa dobavljačima). Subjekt revizije je prezentirao IOS-e samo sa 8 dobavljača, čija su salda na kraju 2020. godine iznosila 0,00€.

- **Preporučuje se subjektu revizije da vrši usaglašavanje obaveza sa svim dobavljačima, kao i obaveza po drugom osnovu.**

3.8. Bilans uspjeha

U Bilansu uspjeha iskazani su prihodi u iznosu od 502.184,00€, rashodi u iznosu 438.839,00€ i finansijski rezultat tekuće godine (dobitak u iznosu od 63.345,00€).

3.8.1. Prihodi

Shodno Glavnoj knjizi subjekta revizije prihodi su evidentirani u iznosu od 502.185,09€ i isti se odnose na: prihode iz budžeta CG u iznosu od 396.104,26€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 69.222,05€, prihode od članarina u iznosu od 25.004,26€, prihode od priloga u iznosu od 10.470,00€, prihode od Liberalne partije u iznosu od 1.000,00€ i ostale prihode u iznosu od 384,51€.
Od navedenih prihoda koji su iskazani u Glavnoj knjizi na prihode za redovno poslovanje odnosi se iznos od 376.965,30€, dok se na prihode za finansiranje izbornih kampanja odnosi iznos od 125.219,62€.

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2020. godini po strukturi evidentiranoj u Glavnoj knjizi

R/B	Vrsta prihoda	Redovan rad	Izborna kampanja	Ukupno	% učešće
1	Prihodi iz Budžeta CG	282.896,04	113.208,22	396.104,26	78,88%
2	Prihodi iz budžeta lokalnih samouprava	68.914,99	307,06	69.222,05	13,78%
3	Prihodi od članarina	25.004,27	0,00	25.004,27	4,98%
4	Prihodi od priloga	0,00	10.470,00	10.470,00	2,08%
5	Prihodi od Liberalne partije	0,00	1.000,00	1.000,00	0,20%
7	Ostali prihodi	150,00	234,34	384,51	0,08%
	UKUPNO:	**376.965,30**	**125.219,62**	**502.185,09**	**100,00%**

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da u ukupnim prihodima najveće učešće imaju prihodi iz budžeta CG sa 78,88%, prihodi iz budžeta lokalnih samouprava sa 13,78%, prihodi od članarina sa 4,98%, prihodi od priloga sa 2,08%, prihodi od Liberalne partije sa 0,20% i ostali prihodi sa 0,08%.

Prihodi iz budžeta CG

Revizijom je utvrđeno da je Stranke u 2020. godini iz budžeta CG ostvarila prihode u iznosu od 396.104,26€ i to za finansiranje redovnog rada Partije iznos od 263.413,71€ (od čega se na Forum žena odnosi iznos od 52.617,92€), za finansiranje rada u poslaničkom klubu iznos od 19.482,33€ i za finansiranje parlamentarnih izbora u iznosu od 113.208,22€.
Sredstava za finansiranje rada u poslaničkom klubu opredijeljena su iz budžeta Skupštine Crne Gore, shodno Odluci Administrativnog odbora Skupštine CG.
Sredstva za finansiranje parlamentarnih izbora su odobrena shodno članu 20 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

Prihodi iz budžeta jedinica lokalne samouprave

Prihodi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 69,222,05€ odnose se na prihode od lokalnih samouprava. Dio prihoda iz budžeta lokalnih

samouprava u iznosu od 68.914,99€ odnosi se na prihode za redovno poslovanje Partije (od čega se na Forum žena odnosi iznos od 2.571,19€), dok se iznos od 307,06€ odnosi na prihode za finansiranje lokalnih izbora u Gusinje.

Prihodi od lokalnih samouprava za redovan rad Partije u iznosu od 68.914,99€ evidentirani su po osnovu uplata od opština: Bar u iznosu od 6.709,43€, Berane u iznosu od 1.183,36€, Bijelo Polje u iznosu od 611,11€, Gusinje u iznosu od 506,80€, Petnjica u iznosu od 2.302,73€, Plav u iznosu od 377,40€, Pljevlja u iznosu od 5.797,88€, Podgorica u iznosu od 8.770,47€, Rožaje u iznosu od 30.001,75€, Tuzi u iznosu od 8.044,45€ i Ulcinj u iznosu od 4.609,61€. Revizijom je utvrđeno da se iznos od 900,00€ koji je evidentiran u okviru prihoda od Opštine Ulcinj odnosi na uplatu Socijalističke demokratske partije Crne Gore shodno sporazumu, za poslovni prostor u Ulcinju koju je zakupila Skupština Opštine Ulcinj za potrebe tehničkog kluba odbornika SDP-BS, pa se konstatuje da prihodi od Opštine Ulcinj po osnovu finansiranja redovnog rada Stranke iznose 3.709,61€.

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama evidentira prihode shodno izvorima finansiranja.**

Prihodi od lokalnih samouprava za izborne kampanje u iznosu od 307,06€ evidentirani su po osnovu uplate od Opštine Gusinje.
Shodno prometu sa bančinog izvoda koji Stranka nije evidentirala u poslovnim knjigama, Partija je ostvarila priliv sredstava od Opštine Gusinje u iznosu od 418,06€ (tako da prihod Stranke od iste iznosi 924,86€) i Opštine Berane u iznosu od 295,84€ (tako da prihod Stranke od iste iznosi 1.479,20€).
Shodno navedenom konstatuje se, da ukupni prihodi Stranke od lokalnih samouprava iznose 69.035,95€ (u GK je evidentiran iznos od 69,222,05€, od kojih se iznos od 900,00€ odnosi na prihod od SDP-a).

Prihodi od članarina

Glavni odbor Bošnjačke stranke donio je Odluku o visini članarine za 2020. godinu, shodno kojoj su funkcioneri i članovi Bošnjačke stranke obavezni plaćati članarinu u utvrđenim iznosima.
Stranka je Glavnoj knjizi evidentirala prihode po osnovu naplate članarine u iznosu od 25.004,26€. Uvidom u evidencije o uplaćenim članarinama utvrđeno je da su članarine uplatila 143 lica u ukupnom godišnjem iznosu od 3,00€ do 612,00€ po licu.
Shodno prometu sa bančinog izvoda koji Stranka nije evidentirala u poslovnim knjigama, Partija je ostvarila priliv sredstava po osnovu članarine od strane jednog lica u iznosu od 72,00€, pa se konstatuje da ukupni prihodi od članarina iznose 25.076,26€.

Prihodi od priloga

Prihodi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 10.470,00€ odnose se na priloge od 36 fizičkih lica i jednog pravnog lica u iznosima od 10,00€ do 4.000,00€ po licu za parlamentarne izbore. Pravno lice je donijelo Odluku

16.08.2020. godine o uplati priloga BS za parlamentarne izbore u iznosu od 4.000,00€. Navedene uplate su u skladu sa članom 15 stav 4 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

Prihodi od Liberalne partije

Prihodi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 1,000,00€ odnose se na uplatu od strane Liberalne partije na račun otvoren za lokalne izbore u Gusinje shodno Odluci br. 09/08 od 10.08.2020. godine, kojom je utvrđeno da Opštinski odbor Liberalne partije Gusinje nastupa na izborima u koaliciji sa Bošnjačkom strankom.

Ostali prihodi

Partija je u Glavnoj knjizi evidentirala ostale poslovne prihode u iznosu od 384,51€ i isti se odnose na povraćaj sredstava od dobavljača u iznosu od 234,14€ shodno knjižnom odobrenju i prihode od zakupa u iznosu od 150,00€ shodno Ugovoru o podzakupu poslovnih prostorija sa SDP-om.

3.8.2. Troškovi

Partija je u 2020. godini ostvarila ukupne rashode (za redovno poslovanje i izborne kampanje) u iznosu od 438.839,00€. Revizijom je utvrđeno da se na redovno poslovanje odnosi iznos od 394.319,00€ (od čega na Forum žena iznos od 10.653,13€) i na izborne kampanje iznos od 44.520,00€.

U nastavku je dat tabelarni pregled ostvarenih rashoda u 2020. godini

RB	račun	NAZIV RAČUNA	iznos	% učešća
1	512	Troškovi kancelarijskog materijala	4,213.48	0.96%
2	513	Troškovi elektricne energije,goriva	6,236.18	1.42%
3	520, 521	Troškovi neto zarada za redovan rad, doprinosa na teret zaposlen	123,197.18	28.07%
4	529	troškovi dnevnica, smještaja i ishrane na službenom putu	7,497.15	1.71%
5	532	Troskovi komunalnih usluga	3,682.49	0.84%
6	533	Troškovi zakupa posl.prostora za izbore	33,604.00	7.66%
7	535	Troškovi reklame i propagande	23,117.02	5.27%
8	536	Troškovi istraživanja javnog mnjenja	9,558.82	2.18%
9	539	Troskovi ostalih usluga	5,940.38	1.35%
10	540	Troškovi amortizacije	9,826.47	2.24%
11	550	Troškovi advokatskih i notarskih usluga	15,572.70	3.55%
12	551	Troškovi reprezentacije	40,728.44	9.28%
13	553	Troškovi platnog prometa u zemlji	1,055.44	0.24%
14	555	Troškovi poreza na promet putnickog vozila	1,000.00	0.23%
15	559	Drugi nematerijlani troškovi (takse, registarcije automobila)	18,790.51	4.28%
16	576	Rashodi kamata po kreditima	72.19	0.02%
17	579	Troškovi pomoći i donacija	134,747.14	30.71%
UKUPNO			**438,839.59**	100.00%

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi pomoći i donacija sa 30,71%, troškovi zarada sa 28,07%, troškovi reprezentacije sa 9,28% itd.

Troškovi kancelarijskog materijala i higijene (račun 512)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 4.213,48€ odnose se na troškove kancelarijskog materijala u iznosu od 2.977,98€ i sredstva za higijenu u iznosu od 1.235,50€.

Revizijom je utvrđeno da se od navedenih troškova iznos od 3.355,68€ odnosi na troškove redovnog poslovanja, dok se iznos od 925,56€ odnosi na troškove za parlamentarne izbore. Navedeni troškovi su adekvatno dokumentovani fakturama dobavljača i isti su plaćeni preko žiro računa.

Troškovi goriva i energije (račun 513)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 6.236,18€ odnose se na troškove goriva u iznosu od 2.120,94€ i troškove električne energije u iznosu od 4.115,24€. Revizijom je utvrđeno da se navedeni troškovi odnose na redovno poslovanje Stranke.
Troškovi goriva dokumentovani su putnim nalozima i fiskalnim računima za gorivo, a trošak u iznosu od 114,96€ je dokumentovan fakturom dobavljača. Navedeni troškovi su plaćeni preko žiro računa.
Troškovi električne energije dokumentovani su fakturama dobavljača.

Zapošljavanje i zarade

Stranka je donijela Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta 2018. godine. U toku 2020. godine, ista je zaposlila 6 lica i to: 5 administrativnih radnika (2 u Podgorici i po 1 lice u Beranama, Petnjici i Baru) i 1 lice na mjestu higijeničarke u Rožajama. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrđeno je da su prilikom zapošljavanja navedenih lica vršena oglašavanja slobodnih radnih mjesta preko Zavoda za zapošljavanje, shodno članu 25 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, kao i da je Zavodu podnošena prijava o zasnivanju radnih odnosa sa licima. Nakon sprovedenih postupaka, Stranka je sa licima zaključivala ugovore o radu na određeno vrijeme.
Uvidom u E1 obrasce (prijava slobodnog radnog mjesta) utvrđeno je da istim nijesu zahtijevani svi uslovi za zapošljavanje predviđeni Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji: u pojedinim obrascima nije naznačen potreban uslov radno iskustvo ili je naznačeno bez obzira na iskustvo iako je Pravilnikom isto predviđeno, a nije traženo ni ispunjavanje uslova vozački ispit za administrativne radnike koji je takođe Stranka Pravilnikom utvrdila.

Takođe je utvrđeno da je Stranka u 2020. godini, zaposlila 1 lice (higijeničarku) zaključivanjem ugovora o radu na određeno vrijeme, iako navedeno radno mjesto nije sistematizovano važećim Pravilnikom.

Uvidom u ugovore o radu ostalih zaposlenih, utvrđeno je da Stranka ima zaključene ugovore o radu na neodređeno vrijeme sa 1 licem (sekretar OO Rožaje), a navedeno radno mjesto nije sistematizovano važećim Pravilnikom. Shodno članu 20 Zakona o radu, ugovor o radu može da zaključi lice koje ispunjava opšte uslove predviđene zakonom i posebne uslove predviđene zakonom, drugim propisima i aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

- **Subjekt revizije treba da ugovore o radu zaključuje sa licima koja pored opštih uslova utvrđenih članom 20 Zakona o radu ispunjavaju i posebne uslove utvrđene Pravilnikom o unutrašnjoj organizacji i sistematizaciji radnih mjesta.**

- **Preporučuje se subjektu revizije da uskladi akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sa potrebama funkcionisanja Partije u cilju utvrđivanja radnih mjesta za koje postoji potreba zaključivanja Ugovora o radu.**

Stranka je u 2020. godini imala zaključene ugovore o privremenim i povremenim poslovima sa 4 lica, na period od tri mjeseca, za obavljanje sledećih poslova: izvršava sve poslove za prijem pošte i arhiviranja akata, vrši prijem i evidentiranje ulazne i izlazne pošte, upućivanje akata na odgovarajuću adresu, upisuje podatke u djelovodnik, dostavnu knjigu, obezbjeđuje arhiviranje i čuvanje akata, vrši prijem stranaka. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrđeno je da se obavljanje ovih poslova može podvesti u opis radnog mjesta administrativni radnik.

Revizijom je utvrđeno da je Stranka sa 3 lica imala zaključene ugovore o djelu, na period angažovanja od 7 do 12 mjeseci za obavljanje sledećih poslova: predsjednik OO Podgorica, predsjednik OO Rožaje i obavljanje računovodstvenih usluga u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima, Zakonom o računovodstvu i ostalim propisima koji uređuju ovu oblast.

- **Subjekt revizije treba da internim aktom utvrdi način isplate naknada licima imenovanim za obavljanje partijskih funkcija.**

Troškovi bruto zarada, naknada i ostali lični rashodi (računi 520, 521)

Troškovi evidentirani evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 123.197,18€ odnose se na bruto zarade i naknade u iznosu od 112.325,12€ i doprinose na tereret poslodavca u iznosu od 10.872,06€.

Uvidom u mjesečne zbirne obračune zarada i naknada utvrđeno je da se bruto zarade i naknade u iznosu od 112.325,12€ odnose na troškove neto zarada i naknada u iznosu od 75.922,90€, troškove poreza na zarade i ugovorene naknade (ugovore o djelu i zakup) u iznosu od 11.118,39€ i doprinose na teret zaposlenog u iznosu od 25.283,83€, dok se iznos od 10.872,06€ odnosi na doprinose na teret poslodavca u iznosu od 8.748,91€, ostale doprinose

Sindikatu, Fondu rada, Privrednoj komori i za zapošljavanje invalidnih lica) u iznosu od 677,80 i na troškove prireza u iznosu od 1.445,35€.

Uvidom u poslovne knjige i prezentiranu dokumentaciju utvrđeno je da se neto zarade i naknade odnose na zarade za 22 lica sa kojima Stranka ima zaključene ugovore o radu, naknade za 4 lica sa kojima je Stranka imala zaključene ugovore o privremenim i povremenim poslovima (na 3 mjeseca iznos naknade po 250,00€) i naknade isplaćene shodno zaključenim ugovorima o djelu sa 3 fizička lica (period angažovanja od 7-12 mjeseci, mjesečna naknada 100,00€-400,00€).
Stranka je isplaćivala pripadajuće poreske obaveze na zarade i naknade isplaćene u 2020. godini i sačinjavala IOPPD obrasce i iste podnosila uglavnom u propisanom roku nadležnom poreskom organu.

Uvidom u ugovore o radu zaključene sa zaposlenima, za obavljanje poslova-administrativni radnik, utvrđeno je da osnovne zarade nijesu ugovorene u istom iznosu, odnosno različiti su koeficijenti složenosti rada. Državnom revizoru nije prezentiran interni akt o zaradama kojim su utvrđeni koeficijenti za utvrđivanje zarade po osnovu složenosti rada.

- **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom izvrši razvrstavanje i vrednovanje pojedinih grupa poslova, odnosno radnih mjesta i razradi koeficijente za utvrđivanje zarada po osnovu složenosti rada.**

Shodno navedenom, konstatuje se da je Stranka u okviru troškova bruto zarada, evidentirala troškove naknada po ugovoru o djelu i naknada po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima u ukupnom iznosu od 9.400,00€, što nije u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica jer je iste trebalo evidentirati u okviru računa 522 - Troškovi naknada po ugovoru o djelu i 524 - Troškovi naknade po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima.

Revizijom je utvrđeno da su po osnovu angažovanja u Stranci primala naknadu osam lica koja su javni funkcioneri od kojih je za 2 lica funkcija prestala, ali su isti bili u obavezi podnošenja izvještaja ASK-u u naredne dvije godine po prestanku funkcje. Uvidom u imovinske kartone dostupne na sajtu Agencije za sprječavanje korupcije, utvrđeno je da je pet lica prijavilo naknade koje su ostvarivali u Stranci, dok preostala tri lica nijesu prijavila naknade ostvarene angažovanjem u Stranci.

Troškovi službenih putovanja i ostale naknade (račun 529)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 7.497,15€ odnose se na troškove avio prevoza u iznosu od 1.798,33, troškove hotelskog smještaja u iznosu od 1.215,24€, troškove dnevnica opunomoćenim predstavnicima u iznosu od 4.400,00€ i ostale troškove u iznosu od 83,58€.

Dio navedenih troškova u iznosu od 4.400,00€ odnosi se na izborne troškove, dok se preostali troškovi odnose na troškove redovnog poslovanja.

Revizijom je utvrđeno da su troškovi avio prevoza i hotelskog smještaja u inostranstvu (3.013,57€) dokumentovani avio kartama i fakturama dobavljača na kojima su naznačena imena lica-korisnika usluga, ali za navedene troškove (osim za iznos avio karte od 563,55€) nijesu priloženi putni nalozi, niti pozivna pisma, te se nije moglo utvrditi da li se navedena putovanja odnose na službena putovanja.

Troškovi u iznosu od 4.400,00€ odnose se izborne troškove za potrebe parlamentarnih izbora, odnosno na dnevnice isplaćene opunomoćenim predstavnicima shodno Odluci Direktorata Stranke, kojom je utvrđeno da se opredjeljuju sredstva za isplatu dnevnica opunomoćenim predstavnicima u opštinskim izbornim komisijama, ovlašćenim posmatračima, i zamjenicima posmatrača na biračkim mjestima. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrđeno je da su dnevnice isplaćene za 153 fizička lica i to: jednom licu 250,00€, za 14 lica po 50,00€ i za 138 lica po 25,00€.

Revizijom je utvrđeno da se troškovi u iznosu od 83,58€ odnose na troškove reprezentacije na službenim putovanjima i isti su osim putnim nalogom pravdani fiskalnim računima i troškove higijene.

Troškovi tekućeg održavanja (račun 532)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 3.682,49€ odnose se na tekuće održavanje vozila. Revizijom je utvrđeno da su navedeni troškovi dokumentovani fakturama dobavljača, plaćeni su preko žiro računa i odnose se na redovno poslovanje Stranke.

Troškovi zakupa (račun 533)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 33.604,00€ odnose se na troškove zakupa poslovnih prostora za potrebe Centrale i opštinskih odbora Bar, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Petnjica, Plav, Tuzi i Ulcinj u iznosu od 33.304,00€ i troškove zakupa sale za organizovanje skupa u iznosu od 300,00€.

Troškovi zakupa poslovnih prostora su dokumentovani ugovorima o zakupu zaključenim sa sedam fizičkih i dva pravna lica sa mjesečnim iznosima zakupnina od 150,00€ do 750,00€. Stranka je tokom postupka revizije zaključila nove ugovore o zakupu poslovnih prostora u više opština, s obzirom da su prethodno zaključeni ugovori istekli u ranijem periodu.

Većina ugovora o zakupu poslovnih prostora ovjerena je kod nadležnog organa.

Troškovi zakupa sale u iznosu od 300,00€ plaćeni su sa računa Foruma žena i dokumentovani fakturom dobavljača.

Na isplaćene zakupnine fizičkim licima poreske obaveze su obračunate i plaćene odjednom u decembru mjesecu 2020. godine.

Troškovi reklame i propagande (račun 535)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 23.117,02€ odnose se na troškove reklame i propagande za potrebe izbornih kampanja i to za lokalne izbore u Gusinju u iznosu od 1.411,44€ i za parlamentarne izbore u iznosu od 21.705,58€.

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrđeno je da se navedeni troškovi odnose na troškove zakupa bilborda i reklamnih panoa u iznosu od 5.534,74€, troškove reklamnog materijala u iznosu od 11.884,56€, troškove reklame na portalima-usluge emitovanja reklamno-propagandnih sadržaja u iznosu od 2.048,80€, troškove snimanja kamerom, izrada animacije sa sloganom, snimanje i montaža video poruka kandidata i predaja liste u iznosu od 3.545,30€ i troškovi oglašavanja preko facebook-a u iznosu od 103,62€. Navedeni troškovi plaćeni su sa izbornih računa, a dokumentovani fakturama, ugovorima i izvještajima sa facebook-a.

Troškovi istraživanja javnog mnjenja (račun 536)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 9.558,85€ odnose se na troškove istraživanja javnog mnjenja i usluge analize medijske eksponiranosti. Dio navedenih troškova u iznosu od 6.458,82€ odnosi se na redovno poslovanje Stranke, dok se troškovi u iznosu od 3.100,00€ odnose na parlamentarne izbore. Navedeni troškovi su dokumentovani ugovorima i fakturama dobavljača i isplaćeni su preko žiro računa.

Troškovi ostalih usluga (račun 539)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 5.940,38€ odnose se na usluge mobilne i fiksne telefonije u iznosu od 2.519,39€, troškove ostalih usluga u iznosu od 755,46€, nabavku knjiga u iznosu od 750,00€, troškove komunalnih usluga u iznosu od 618,36€, troškove štampe u iznosu od 499,60€, troškove vode u iznosu od 401,76€, troškove osiguranja u iznosu od 370,40€ i troškove advokatskih usluga u iznosu od 25,41€.
Navedeni troškovi su dokumentovani fakturama dobavljača i plaćeni su preko žiro računa.

Troškovi amortizacije (račun 540)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 9.826,47€ odnose se na troškove amortizacije opreme za 2020. godinu. Uvidim u OA obrazac (obračun poreske amortizacije stalnih sredstava za amortizacione grupe od 2 do 5) utvrđeno je da isti ne sadrži obračun amortizacije opreme za svako osnovno sredstvo pojedinačno, već zbirni iznos obračunate amortizacije ukupne opreme, koja je razvrstana na u istu grupu amortizacije shodno važećem Pravilniku (primijenjena stopa od 15%), pri čemu je obračun novonabavljene opreme izvršen za svih 12 mjeseci 2020. godine, a ne nakon stavljanja u upotrebu iste (nabavke izvršene u martu, avgustu i decembru 2020. godine).

U postupku revizije je utvrđeno da je Stranka vršila amortizaciju umjetničkih slika, iako se ista ne obračunava na sredstva koja vremenom ne gube na svojoj vrijednosti u skladu sa članom 2 Pravilnika o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije za obveznike koji ostvaruju prihode od samostalne djelatnosti.

- **Subjekt revizije treba da obračun amortizacije imovine vrši za svako osnovno sredstvo u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije za obveznike koji ostvaruju prihode od samostalne djelatnosti, kao i da obračun amortizacije novonabavljene imovine vrši počev od datuma stavljanja u upotrebu iste.**

Troškovi neproizvodnih usluga (račun 550)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 15.572,70€ odnose se na troškove usluga čišćenja u iznosu od 1.052,70€ i troškove edukativnih i stručnih usluga u iznosu od 14.520,00€.
Troškovi usluga čišćenja odnose se na održavanje higijene poslovnog prostora Podgorica za mjesece jul, avgust i septembar u iznosima po 350,90€ plaćenih po ispostavljenim fakturama dobavljača.
Troškovi u iznosu od 14.520,00€ odnose se na obuku o aktivnostima političke predizborne kampanje. Navedeni troškovi plaćeni su po fakturi dobavljača i adekvatno su dokumentovani.

Troškovi reprezentacije (račun 551)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 40.728,44€ odnose se na troškove nabavke robe u maloprodaji u iznosu od 29.799,45€, troškove reprezentacije na službenom putu u iznosu od 351,94€, troškove ugostiteljskih usluga-konzumacije hrane i pića u iznosu od 9.417,05€ i troškove hotelskog smještaja u iznosu od 1.160,00€. Dio navedenih troškova u iznosu od 28.004,00€ odnosi se na redovno poslovanje (iznos od 9.141,45€ na žensku organizaciju), dok se troškovi u iznosu od 12.724,42€ odnose na troškove izborne kampanje za potrebe parlamentarnih izbora.

Revizijom je utvrđeno da su troškovi nabavke robe u maloprodaji u iznosu od 29.799,45€ dokumentovani fakturama dobavljača i fiskalnim računima. Uvidom u fakture na osnovu kojih su pravdani navedeni troškovi utvrđeno je da je Stranka u određenim slučajevima, vršila nabavku robe koja se ne može smatrati robom potrebnom za rad Stranke, odnosno troškovi nastali nabavkom navedene robe ne mogu se smatrati troškovima proisteklim vršenjem političke aktivnosti Stranke.
Takođe je utvrđeno da se za troškove u iznosu od 3.443,50€ nije moglo utvrditi koja roba je nabavljana jer fakture ne sadrže specifikaciju robe, a nijesu priloženi ni fiskalni računi.
Stranka je donijela Pravilnik o troškovima reprezentacije, koji nije dosljedno primjenjivala, s obzirom da veći broj faktura i računa koji se odnose na reprezentaciju nije ovjeren od strane ovlašćenih lica, a nijesu donešene ni

odluke o određivanju lica koja imaju pravo na sredstva reprezentacije i visini iznosa istih, što je predviđeno Pravilnikom.

- **Subjekt revizije treba da ostvaruje troškove koji proističu iz obavljanja redovnog rada i sprovođenja izborne kampanje u skladu sa odredbama člana 12 i člana 16 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i iste dokumentuje adekvatnom dokumentacijom.**

- **Subjekt revizije treba da dosljedno primjenjuje odredbe internog Pravilnika o troškovima reprezentacije.**

Troškovi reprezentacije na službenom putu u iznosu od 351,94€ pravdani su putnim nalozima i fiskalnim računima.

Troškovi ugostiteljskih usluga u iznosu od 9.417,05€ dokumentovani su fakturama dobavljača i fiskalnim računima dok su troškovi hotelskog smještaja u iznosu od 1.160,00€ dokumentovani fakturama dobavljača na kojima su naznačena imena lica korisnika usluga i za određena lica prezentirane su odluke nadležnih organa kojima se odobrava plaćanje navednih troškova.

Troškovi provizije (račun 553)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 1.055,44€ odnose se na troškove platnog prometa. Od navedenih troškova iznos od 935,51€ odnosi se na troškove redovnog poslovanja, dok se iznos od 130,63€ odnosi na troškove za izbore.

Troškovi poreza na promet motornog vozila (račun 555)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 1.000,00€ odnose se na troškove poreza na promet upotrebljavanog motornog vozila. Navedeni troškovi su dokumentovani Rješenjem Uprave prihoda i carina i plaćeni su preko žiro računa.

Ostali troškovi/drugi nematerijalni troškovi (račun 559)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 18.790,51€ odnose se na troškove dnevnica na službenom putu u iznosu od 4.511,40€, troškove upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe u iznosu od 13.764,77€, troškove registracije vozila u iznosu od 268,50€ i ostale troškove u iznosu od 245,84€.

Uvidom u putne naloge na osnovu kojih su isplaćivane dnevnice za službena putovanja utvrđeno je da su troškovi dnevnica u iznosu od 1.734,00€ isplaćeni na osnovu putnih naloga koji sadrže nedostatke i to: na veći dio putnih naloga nije naznačen datum, ni satnica odlaska i povratka sa puta te se nije moglo utvrditi da li su dnevnice pravilno obračunate, na pojedinim putnim nalozima dnevnica nije pravilno obračunata (isplaćena je puna dnevnica iako shodno satnici ista ne pripada zaposlenom), određeni broj putnih naloga ne sadrži

potpis nalogodavca, zadatak putovanja, putni nalozi nijesu zavedeni. Takođe utvrđeno je da je određeni broj putnih naloga potpisivalo isto lice i kao nalogodavac i kao podnosilac putnog naloga. Za službena putovanja nijesu podnošeni izvještaji sa službenog puta.

Troškovi upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe isplaćeni su u iznosu od 13.764,77€ članovima i zaposlenima Stranke, po putnim nalozima uz koje su priloženi i pdv fakture i fiskalni računi za gorivo. Uvidom u putne naloge na osnovu kojih je vršena isplata upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe, utvrđeno je da većina putnih naloga ne sadrži podatke o pređenoj kilometraži na osnovu koje je izvršen obračun naknade ili putni nalog ne sadrži način obračuna naknade, što nije u skladu sa odredbama člana 25 važeće Uredbe.

- **Subjekt revizije je dužan da troškove službenih putovanja i korišćenja sopstvenog vozila u službene svrhe obračunava i isplaćuje na osnovu putnih naloga koji sadrže sve potrebne elemente kako je to utvrđeno Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru[4].**

- **Preporučuje se subjektu revizije da putne naloge ne potpisuje isto lice u ulozi nalogodavca i podnosioca putnog naloga.**

Troškovi u iznosu od 268,50€ odnose se na registraciju vozila i dokumentovani su fakturom dobavljača.

Troškovi u iznosu od 245,84€ odnose se na troškove certifikata, administrativne takse, troškove parkinga i isti su dokumentovani.

Navedeni troškovi plaćeni su preko žiro računa osim troškova dnevnica u iznosu od 1.512,00€ koji je plaćen gotovinski preko blagajne i obrazložen je u dijelu Izvještaja koji se odnosi na blagajničko poslovanje.

Shodno navedenom, konstatuje se da je Stranka u okviru ostalih nematerijalnih troškova, evidentirala troškove službenih putovanja u ukupnom iznosu od 18.276,17€, što nije u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana zaobavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica jer je iste trebalo evidentirati u okviru računa 529 - Troškovi službenih putovanja.

- **Subjekt revizije treba da vrši evidentiranje svih troškova u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.**

Rashodi po osnovu direktnih otpisa potraživanja (račun 576)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 72,19€ odnose se na otpis potraživanja prema dobavljaču, shodno Odluci Stranke (nakon usaglašavanja sa dobavljačem, utvrđeno je da je Stranka u ranijem periodu usled pogrešnog knjiženja imala evidentiranu pretplatu prema istom).

[4] Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru je jedini propis koji uređuje ovu oblast.

Troškovi pomoći i donacije (račun 579)

Troškovi evidentirani u Glavnoj knjizi Stranke u iznosu od 134.747,14€ odnose se na novčane pomoći fizičkim i pravnim licima u iznosu od 119.690,00€ i nabavku robe na ime pomoći u iznosu od 15.057,14€.

Revizijom je utvrđeno da su novčane pomoći isplaćivane fizičkim licima (415 lica) u iznosima od 30,00€ do 500,00€ (zbog teške materijalne situacije, bolesti, daljeg školovanja i sl.), dok su pomoći pravnim licima isplaćivane u iznosima od 150,00€ do 10,000,00€. Navedeni troškovi su dokumentovani zahtjevima lica i odlukama Stranke.
Troškovi u iznosu od 15.057,14€ evidentirani su po osnovu pomoći u robi datim fizičkim licima ili humanitarnim organizacijama (u namirnicama u iznosu od 12.515,58€ i u građevinskom materijalu u iznosu od 2.541,56€).
Dio navedenih troškova u iznosu od 9.756,73€ dokumentovan je zahtjevima, odlukama Stranke, fakturama i fiskalnim računima, dok su troškovi u iznosu od 5.432,23€ dokumentovani samo fakturama i fiskalnim računima. Stranka nije prezentirala dokaze o preuzimanju pomoći u robi (namirnice, građevinski materijal, paketi životnih namirnica) od strane korisnika pomoći, pa se konstatuje da navedeni troškovi nijesu u potpunosti dokumentovani. Revizijom je utvrđeno da troškovi pomoći čine 30,70% od ukupnih troškova Stranke, a iste nijesu ni planirani Finansijskim planom za 2020. godinu.

- **Subjekt revizije je dužan da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvu, kao i da iste ostvaruje u skladu sa Finansijskim planom.**

Shodno prometu sa bančinog izvoda koji nije proknjižen u poslovnim knjigama na kraju fiskalne godine, Partija je ostvarila i trošak pomoći u iznosu od 300,00€, koji nije evidentiran u poslovnim knjigama.

4. Kancelarijsko poslovanje

Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije obezbjeđuje djelovodnik, ali ne i knjigu ulaznih faktura. U postupku revizije, na osnovu prezentirane dokumentacije, utvrđeno je da Stranka nije vršila evidentiranje svih akata u Djelovodnik (veći dio akata ne sadrži broj djelovodnog protokola i datum zavođenja). Zavodila je samo zahtjeve za pomoć i dio odluka za dodjelu pomoći. Ista nije internom procedurom definisala poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata.

- **Subjekt revizije treba da vrši evidentiranje i arhiviranje svih ulaznih i izlaznih akata, kao i da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.**

IV REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE REVIZIJE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke za 2018. godinu Državna revizorska institucija je utvrdila određene nedostatke i dala preporuke za otklanjanje istih i to:

1. **Subjekt revizije shodno članu 18 Zakona treba da u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje otvori posebni račun za svaku potvrđenu izbornu listu.**

2. **Subjekt revizije je shodno odredbama člana 18a Zakona dužan da izvrši zatvaranje izbornih žiro računa u utvrđenom roku.**

3. **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama stalnu imovinu iskazuje po nabavnoj vrijednosti, ukupno akumuliranoj otpisanoj i sadašnjoj vrijednosti.**

4. **Subjekt revizije je dužan da dosledno primjenjuje odredbe Zakona o radu koje se odnose na zapošljavanje i ostvarivanju prava zaposlenih po osnovu radnog odnosa.**

5. **Subjekt revizije je dužan da sve isplate vrši na osnovu adekvatne i potpune dokumentacije.**

6. **Subjekt revizije treba da sve troškove pravilno klasifikuje i iste evidentira na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica.**

7. **Subjekt revizije treba da uredno popunjava putne naloge i da sačinjava izvještaje sa službenih putovanja kako je to utvrđeno Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao jedinim propisom koji uređuje ovu oblast.**

Revizijom Godišnjeg Konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke za 2020. godinu utvrđeno je da je subjekt revizije realizovao preporuke br.1 i 2, nije realizovao preporuke br. 3, 5, 6 i 7, dok je djelimično realizovao preporuku br.4.

Izvještaj pripremila,
Državna revizorka,
Načelnica u Sektoru IV
Zorica Knežević

Senator DRI
Rukovodilac Kolegijuma
Nikola N. Kovačević